

УДК:636.5: 631.1

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПТАХІВНИЧОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Щетініна І. О.

Інститут птахівництва УААН

Резюме. В роботі наведено напрямки підвищення конкурентоспроможності різних галузей агропромислового комплексу в умовах транснаціональної економічної кризи, в тому числі і птахівничої.

Ключові слова: агропромисловий комплекс, криза, підвищення конкурентоспроможності, аграрний сектор, ціна, птахівництво.

Summary. The directs of the increase of the competitive ability of different branches of the agrarian industry complex in conditions of the transnational economic crisis including the poultry industry are presented in the paper.

Key words: agroindustrial complex, crisis, increase of the competitive ability, agrarian sector, price, poultry farming.

Агропромисловий комплекс України нині переживає не найкращі часи. Як і багато інших галузей, він знаходиться у глибокій транснаціональній кризі. Реформи в аграрному секторі України просуваються повільно. Одна із причин – неспроможність уряду виробити і втілити дієву стратегію реформ, спрямовану на забезпечення тривалої ефективності галузі та підвищення її конкурентоспроможності. Цю неспроможність зумовлюють кілька чинників, зокрема такі: неспроможність виробляти й аналізувати політику; брак скоординованості у виробленні та провадженні політики; невідповідність адміністративних структур; протидія сторін, зацікавлених у гальмуванні реформ; вплив консервативних сил.

Аграрний сектор України має величезний потенціал, але за браком відповідних економічних та інституційних умов не може його використати. Спад виробництва великою мірою зумовили помилки в здійсненні аграрної політики. Керівники та працівники сільськогосподарських підприємств не мають відповідних стимулів до діяльності, що призводить до низької продуктивності факторів виробництва. Не останню роль відіграє збереження монополізованої та неефективної системи постачання виробничих ресурсів і реалізації продукції. Цю структуру Україна отримала в спадок від планової економіки. Як і раніше, існує також непрямий контроль над цінами, який встановлюють через державні угоди та замовлення. За такої політики сільськогосподарські виробники постійно перебувають під тиском і змушені продавати продукцію за низькими цінами. Інакше не матимуть доступу до ресурсів та кредитів, які вкрай важко одержати самотужки. Тому існує істотна різниця між світовими і внутрішніми цінами на сільськогосподарську продукцію.

Неправильно розроблений план приватизації не допоміг розв'язати проблеми корпоративного управління, а також не сприяв реальній реструктуризації сільськогосподарських підприємств. У кінцевому підсумку, ефективність аграрного сектору загалом не підвищилася. Через нестачу інвестицій практично не відбувається оновлення матеріально-технічної бази підприємств. Розвитку та реструктуризації в аграрному секторі перешкоджають, зокрема, такі чинники: брак чітко визначених прав власності на землю, брак ефективної правової основи для оренди землі, слабкий розвиток ринку землі та неможливість використовувати землю як заставу, обмежений доступ підприємств до фінансових ринків і, нарешті, непроінформованість сільських мешканців щодо їхніх прав та обов'язків [9].

Для оптимального функціонування агропромислового комплексу та підвищення його конкурентоспроможності в умовах реалізації нової аграрної політики на ринкових засадах особливе значення має розбудова інфраструктури із залученням іноземних інвестицій, великих приватних капіталовкладень.

Птахівництво в усьому світі розвивається швидкими темпами і є одним з основних, порівняно недорогих джерел надходження білкових продуктів харчування для населення. Проте український внутрішній ринок тривалий час заповнювався імпортними продуктами птахівництва через те, що власне виробництво (за період економічної кризи) різко скоротилося, особливо у сільськогосподарських підприємствах. Тому, проблеми розвитку птахівництва, збільшення конкурентоспроможності галузі, окремих товаровиробників набувають особливої актуальності і значимості в умовах ринку.

Для створення сучасного конкурентоспроможного сільськогосподарського виробництва в Україні суттєве значення має формування інноваційної культури в країні, механізму її втілення на практиці. Осередком її формування в агропромисловому комплексі України могли б стати сільськогосподарські технополіси, створені принаймні по одному в кожному з регіонів нашої країни. Вони дозволять децентралізувати аграрний науково-технічний потенціал, стануть регіональними осередками технологічного розвитку, які об'єднують в науково-виробничий моноліт аграрні заклади освіти різних рівнів, науково-дослідні інститути і станції, підприємства різних форм власності з виробництва та переробки сільськогосподарської продукції і сировини.

Важливо створити необхідні умови для захисту вітчизняного сільськогосподарського товаровиробника і підвищення конкурентоспроможності української сільськогосподарської продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках [2, 3].

Підвищити кокурентні переваги можливо за умов зниження собівартості продукції шляхом використання племінної, більш продуктивної птиці, використання ефективного сучасного обладнання для утримання птиці. Необхідно підвищувати якість продукції шляхом дотримання усіх технологічних норм, використання збалансованих раціонів годівлі. В

конкуренції за споживача слід приділити увагу розширенню асортименту, що буде пропонуватися покупцю (птиця в розібраному виді, напівфабрикати, консервована і перероблена продукція).

Отже, для зростання конкурентоспроможності продукції необхідно подолати технологічну і технічну відсталість галузі, і на цій основі досягти високої рентабельності виробництва, значного підвищення продуктивності праці та покращення якості виробленої продукції. Це допоможе формувати фінансові джерела для утримання і розвитку інфраструктури села, створення несільськогосподарських робочих місць, розвитку сільської місцевості.

Одним із дієвих шляхів вирішення цих питань має стати підвищення інвестиційної привабливості галузі. Необхідно, врешті-решт, поширити механізм лізингу на закупівлю племінних тварин. Це дасть змогу швидше відтворювати великотоварне виробництво, підвищувати продуктивність та економічну ефективність галузі [1, 7].

Наразі вітчизняний ринок сільськогосподарської продукції значною мірою ще залишається стихійним, не вистачає ринкової інфраструктури, недостатньо розробленою є правова база, не вдається налагодити масштабну біржову діяльність, бракує інформаційної та комунікаційної складової організованого ринку сільськогосподарської продукції, зберігається значний тіньовий сектор.

Пріоритетним напрямом підвищення конкурентоспроможності є удосконалення фінансово-економічних умов господарювання сільгосппідприємств, зокрема формування доступу до фінансових ресурсів, системи державної підтримки та удосконалення умов оподаткування. Через неефективність фінансових ринків в аграрному секторі повільно відбувається оновлення і відтворення основних фондів, не вирішується проблема фінансування оборотних засобів, високими є ризики сільгосптоваровиробників. В Україні низькими темпами зростає страхування сільськогосподарських ризиків. Ринок фінансового лізингу не в змозі вирішити повною мірою проблему оновлення основних фондів. Мінагрополітики працює над підготовкою змін до діючого законодавства, спрямованого на зниження податкового навантаження на лізингодавців та лізингодержувачів у АПК, зміною схеми підтримки лізингових операцій у АПК в бік пріоритетного фінансування сільгоспвиробника-отримувача техніки, розвитку кооперативної кредитної системи. Ведеться робота по удосконаленню програм страхування посівів сільгоспкультур та тварин, системи обслуговуючої кооперації. Враховуючи, що терміни дії спеціальних режимів оподаткування сільськогосподарських товаровиробників податком на додану вартість закінчуються в кінці поточного року, відпрацьовуються механізми адекватного збільшення обсягів прямої державної підтримки розвитку підприємств АПК на фінансування важливих програм: докорінного поліпшення земель, збереження довкілля, виробництва екологічно чистої продукції, кадрового забезпечення галузі, підтримки виробництва продукції рослинництва і тваринництва, здійснення товарних і фінансових інтервенцій на аграрному ринку та інші [4, 5].

Одним із чинників підвищення якості та безпеки продукції вітчизняного виробництва та підвищення її конкурентоспроможності є впровадження на підприємствах харчової промисловості міжнародних систем управління безпечністю та якістю харчової продукції. На часі питання оснащення і акредитації державних лабораторій в сфері контролю якості продукції сільського господарства з урахуванням досвіду ЄС. Зважаючи на те, що фінансування таких заходів відноситься до «зеленої скриньки» в класифікації СОТ, необхідно забезпечити адекватне бюджетне наповнення відповідних програм.

Сучасні методи контролю мають стати доступними і максимально наближеними до виробників. Одним з напрямів у виробництві конкурентоспроможної продукції є розвиток дешевих альтернативних видів палива [6].

Передумовою є загальносвітова тенденція посилення ролі сільського господарства в забезпеченні потреб в енергетичних ресурсах. Мова іде не тільки про можливість самозабезпечення агровиробників паливом, але і про значне підвищення економічної віддачі від вирощування «енергетичних» культур, яке вже відбулося і яке може бути закріплене найближчими роками. Насамперед, йдеться про такі культури як ріпак і кукурудза. Все це основні складові, які визначають конкурентоспроможність продукції агропромислового комплексу. Але ця проблема охоплює більш широкий спектр питань. Вони знайшли своє відображення у Комплексній програмі розвитку українського села на період до 2015 року.

Підсумовуючи, можна сказати, що вступаючи до СОТ, Україна приймає на себе певні зобов'язання, але і отримує перспективи збуту вітчизняної сільськогосподарської продукції на зовнішніх ринках. Проблема полягає в тому, що інші країни і компанії, що експортують продукцію до України, додатковими можливостями скористаються, і ми вже відчуваємо посилення тиску імпоротної продукції на наш ринок. Але залишається питання, чи зможемо ми самі скористатись своїми перевагами: ніхто нас не буде запрошувати постачати птицю та яйця до ЄС, молокопродукти до Росії або цукор в азіатські країни. Нам самим необхідно довести, що наша продукція може і повинна бути присутньою на цих ринках – довести як якістю, так і ціною [8].

Список літератури

1. Герман О. М. Стратегічна маркетингова спрямованість як складова забезпечення довгострокової конкурентоспроможності торговельного підприємства / О. М. Герман // Актуальні проблеми економіки. – 2006. - № 6(60).- С. 72-77.
2. Іщенко О. І. Удосконалення планування регіонального розвитку агропромислового комплексу / О. І. Іщенко // Вісник аграрної науки. - 2000. - № 3. – С. 8-12.

3. Кириленко І. Г. Агропромисловий комплекс України: сучасний стан та погляд у майбутнє / І. Г. Кириленко // Економіка АПК. – 2001. - № 4. – С. 26 – 32.
4. Мармуль Л. О. Економічна ефективність в галузі птахівництва / Л. О. Мармуль, Н. О. Аверчева Н. О. // Таврійський науковий вісник. - Херсон, 2000. – Вип. 16.- С. 142-145.
5. Мельник Б. Основні напрями стратегічного зростання підприємств птахопродуктового підкомплексу Миколаївщини / Б. Мельник // Економіка України. – 2005.- № 5. – С. 72 .
6. Мельник Б. Стан та резерви збільшення обсягів виробництва продукції птахівництва / Б. Мельник // Тваринництво України. - 2002. - № 2.- С. 10-12.
7. Михайлов С. Маркетинг продукції птахівництва в Україні / С. Михайлов // Пропозиція. - 2002. - № 12. - С. 106-108.
8. Ющенко В. А. Розвиток агропромислового комплексу України в контексті світового продовольчого ринку / В. А. Ющенко // Економіка АПК. – 2001. - № 4. – С. 46-50.
9. Ярошенко Ф. Птахівництво в Україні: проблеми становлення / Ф. Ярошенко // Економіка України. – 2003. - № 1. - С. 70-74.